

У методиці навчання учнів гімназії одним із провідних в освітньому процесі є соціокультурний чинник, оскільки іноземна мова ознайомлює учнів з культурою, традиціями іншомовного суспільства, дозволяє зрозуміти особливості національно-історичного розвитку народу-носія мови. Спілкування іноземною мовою передбачає не тільки оволодіння фонетичними, лексичними, граматичними категоріями, а й сприяє засвоєнню знань, що уможливають розширення загальної ерудиції. У цьому контексті актуальним завданням стає формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів, яку визначаємо як комплекс знань, пов'язаних зі світовою та національною культурою, на основі яких в учнів формуються комунікативні вміння узгоджувати власну мовленнєву поведінку із засвоєними морально-етичними, естетичними та іншими цінностями.

Ефективним інструментом формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності є мовленнєві ситуації на уроках іноземної мови. Це вид навчальних завдань, які імітують діяльність у сфері застосування іноземної мови, забезпечуючи пізнання у процесі аналізу учнями життєвої чи змодельованої вчителем ситуації, що передбачає аналіз її, прийняття самостійного рішення з урахуванням життєвого досвіду.

Підвищенню мотивації до навчання іноземних мов сприяють створення неформальної обстановки, можливість задоволення потреб у самореалізації, самовизначенні, що є надзвичайно важливими для учнів 5-6 класів.

Добираючи мовленнєві ситуації для уроків, учитель має враховувати такі вимоги: орієнтація завдання на розвиток мотивації та пізнавальної активності учнів; потенціал завдання для формування в учнів уявлення про себе як про людину з великими можливостями для розвитку, а також для формування вмінь навчатися в нових умовах, працювати в команді, об'єктивно оцінювати власні результати й уміти порівнювати їх з результатами інших; досягати успіху й адекватно реагувати на успіхи та невдачі інших, контролювати й регулювати емоції; розвивати відповідальність і самостійність учнів, почуття емпатії.

ЗАСОБИ НАВЧАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ 5–6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

О. С. Пасічник, кандидат пед. наук, доцент

У методичній науці прийнятною є стратегія навчання говоріння від діалогічного мовлення до монологічного (Т.О. Ладиженська, О.О. Леонтєв, О.М. Леонтєв, О.Р. Лурія, А.В. Петровський). Якщо в початковій школі навчання іноземної мови та мовлення здійснюється в основному з опорою на діалогічні форми діяльності, то підліток середнього шкільного віку має змогу висловлюватися щодо різних аспектів оточуючого світу. В учнів поступово окреслюються внутрішні потреби до мовлення в монологічній формі. Психологічні дослідження засвідчують, що для учнів основної школи монологічне мовлення залишається більш складним видом діяльності, ніж діалогічне. Це викликано дидактичними вимогами до цього виду діяльності, що зумовлено природою самого монологічного висловлювання. Складність навчання

монологічного мовлення у 5–6 класах полягає і в тому, що тренування вмінь і навичок у цьому виді діяльності супроводжується одночасним розширенням мовного інвентаря учнів (нова лексика та граматики). З одного боку, це збільшує навантаження на них, а, з іншого, – створює умови для ефективного тренування нового матеріалу в говорінні. У гімназіях практикується два види монологічного мовлення: підготовлене і непідготовлене. Беручи до уваги вікові особливості учнів 5–6 класів, вважаємо за доцільне перевагу надавати підготовленому монологічному мовленню, яке є легшим і зрозумілішим для самого учня.

Основним засобом навчання підготовленого монологічного мовлення має слугувати контекстне тло, представлене *текстом* у друкованій (рідше усній) формі. Для того щоб навчальний текст міг бути основою усного мовленнєвого висловлення, у ньому мають бути задані мовні, логіко-сміслові та структурні елементи, які слугуватимуть опорою та взірцем для учнів. Інформативні та автентичні тексти є надійною орієнтовною опорою для учнів. Водночас, слугуючи контекстним фоном, вони окреслюють мовленнєву ситуацію, яку учитель за потреби відповідно до умов навчання може видозмінювати за допомогою вправ і завдань. Важливим є виконання ряду підготовчих вправ і завдань, пов'язаних зі змістом тексту: *формулювання відповідей на дотекстові та післятекстові запитання, висловлення згоди чи заперечення щодо змісту прочитаного, вибір дієслів, прикметників, ідіоматичних виразів тощо*, якими послуговувався автор тексту. Виконання таких завдань слугуватиме пропедевтичним етапом для формування вмінь монологічного мовлення.

Оволодіваючи необхідними мовними та мовленнєвими засобами у процесі роботи над *темою*, доцільно стимулювати учнів практикувати навички побудови власних монологічних висловлень у процесі роботи над *проектами* – завданнями, які потребують створення учнем власного мовленнєвого продукту. Працюючи над проектом, учень отримує змогу самостійно планувати та обирати стратегію свого монологічного висловлювання, спираючись на вивчений матеріал. Продуктивність такої діяльності проявляється в самостійному визначенні мовленнєвої функції, виборі мовленнєвих зразків і комбінуванні мовленнєвого матеріалу. Експериментальні дослідження, проведені співробітниками відділу навчання іноземних мов, засвідчують ефективність використання візуальних опор (мнемотехніки), які полегшують дотримання учнями чіткості та послідовності викладення власних думок у монологічній формі, а також слугують надійним засобом спрямовування комунікативних намірів учнів.

НАВЧАЛЬНО-МОВЛЕННЄВІ СИТУАЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 5 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

М. В. Яковчук, науковий співробітник

На сучасному етапі розвитку освіти головна мета навчання іноземних мов полягає у тому, щоб навчити учнів спілкуватись іноземною мовою в типових ситуаціях повсякденного життя в межах засвоєного програмного матеріалу. У зв'язку